

Beslut

efter kvalitetsgranskning av rektors arbete med
läraravlastande tjänster i grundskolan, årskurs
7–9 vid Rönnowskolan H2 i Kristianstads
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av rektors arbete med läraravlastande tjänster i grundskolan, årskurs 7–9. Syftet är att granska i vilken utsträckning läraravlastande tjänster integreras och används på ett sådant sätt att lärare avlastas i sitt arbete för att i högre utsträckning kunna fokusera på undervisningsprocessen.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning kartlägger och analyserar rektor lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen?
2. I vilken utsträckning organiserar rektor arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen?
3. I vilken utsträckning följer rektor upp, utvärderar och analyserar om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Granskningen genomförs i 30 utvalda skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Rönnowskolan H2, med Kristianstads kommun som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen genomförde tre intervjuer via videolänk med Rönnowskolan H2 i Kristianstads kommun den 22 och 23 oktober 2020. Intervjuerna genomfördes av utredarna Lena Johansson och Caroline Engskär. Intervjuer hölls med rektorn, fem lärare och två läraravlastande personal innefattande en lärarassistent och en skolvärd.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Rönnowskolan H2 i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: Rektors arbete med att kartlägga och analysera lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Rektorn kartlägger och analyserar *i flera delar* lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver utveckla metoder för att systematiskt och kontinuerligt kartlägga lärarnas arbetssituation och behov av avlastning.

Bedömningsområde 2: Rektors organisering av arbetet på skolan för att läraravlastande tjänster ska bidra till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Rektorn organiserar *i flera delar* arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden.

- Rektorn behöver tydliggöra den läraravlastande personalens syfte och arbetsuppgifter för all personal på skolenheten.
- Rektorn behöver utveckla arbetet med att kartlägga och tillgodose den läraravlastande personalens behov av kompetensutveckling.

Bedömningsområde 3: Rektors arbete med att följa upp, utvärdera och analysera om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte

Rektorn följer upp, utvärderar och analyserar *i flera delar* om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att systematiskt följa upp och analysera i vilken mån de läraravlastande tjänsterna bidrar till att avlasta lärarna, så att de kan fokusera mer på undervisningsprocessen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2020-06-10** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2020:2212) i de handlingar som sänds in.

Med anledning av den rådande situationen med risker för smittspridning av Covid-19

Skolinspektionen är medveten om att många skolor i dagsläget är påverkade med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Skolinspektionens bedömningar

Rektors arbete med att kartlägga och analysera lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn kartlägger och analyserar lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. I detta ingår arbetet att kartlägga och analysera lärarnas arbetsuppgifter och deras arbetssituation.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* kartlägger och analyserar lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. Granskingen visar att rektorn skapar sig en bild av lärarnas arbetssituation och behov av avlastning genom medarbetarsamtal, medarbetarenkät och spontana samtal men att kartläggningen inte sker på ett planerat och strukturerat sätt och som innefattar samtliga lärare. Utifrån det som ändå framkommer i kartläggningen analyserar rektorn lärarnas behov av avlastning och beslutar om vilka ansvarsområden och arbetsuppgifter som ska tilldelas den läraravlastande personalen.

Motivering

Rektorn kartlägger inte lärarnas arbetssituation och behov av avlastning på ett planerat och strukturerat sätt

Granskningen visar att rektorn i viss mån kartlägger lärarnas arbetsuppgifter, arbetssituation och eventuella behov av avlastning. Rektorn och lärarna berättar i intervju att rektorn kartlägger lärarnas arbetssituation genom en medarbetarenkät som genomförs vid kommunens skolor varje år och som innefattar frågor om lärarnas fysiska och mentala arbetsbelastning. Såväl rektorn som lärarna berättar också att rektorn en gång per år genomför individuella medarbetarsamtal och att alla lärare då ges möjlighet att beskriva hur de mår och hur de upplever sin arbetssituation. Vidare berättar rektorn att hen genom personalgemensamma morgonmöten en gång i veckan, samt genom spontana samtal med lärarna löpande under läsåret, bildar sig en uppfattning av lärarnas aktuella situation och eventuella behov av avlastning. Rektorn berättar att hen har tydliggjort för lärarna att de ska ta kontakt med hen i de fall de upplever sin arbetssituation som problematisk, att hen arbetar lösningsfokuserat samt aktivt stödjer och avlastar lärare i de fall de lyfter sin arbetssituation som problematisk.

Samtidigt visar granskningen att rektorns uppföljning av lärarnas arbetssituation och behov av avlastning inte sker planerat och strukturerat. Enligt rektorn och lärarna ställer rektorn exempelvis inte frågor specifikt kring lärarnas arbetsuppgifter, upplevelse av sin arbetsbelastning eller behov av avlastning under medarbetarsamtalen, utan innehållet styrs av lärarna själva. Lärarna berättar att de inte heller deltagit i några på förhand planerade diskussioner om vilka arbetsuppgifter de upplever vara i behov av att avlastas eller kring vilka uppgifter den befintliga läraravlastande personalen skulle kunna utföra för att avlasta dem.

Vidare beskriver lärarna att rektorn inte aktivt följer upp deras arbetssituation eller behov av avlastning kontinuerligt under läsåret. De ger exempel på att deras arbetssituation tidigare kunnat synliggöras under de personalgemensamma måndagsmötena, men att dessa nu sker digitalt och därigenom mer blivit ett forum för information. Lärarna berättar vidare att rektorn förvisso ger dem bra hjälp och stöd när de upplever sin situation som problematisk, förutsatt att de själva tar kontakt med hen, men att det skiljer sig åt i vilken mån de för samtal med rektorn om sin arbetssituation. De lärare som har sin fysiska arbetsplats i närheten av rektorns uppger att de ofta för sådana samtal, medan lärare som i huvudsak bedriver sin undervisning i en annan byggnad på skolan berättar att samtal med rektorn sällan förekommer.

Granskningen visar också att rektorns stöd av huvudmannen i hur kartläggningen kan genomföras är liten. Rektorn berättar att hen återkommande lyft läraravlastande tjänster till diskussion med huvudmannen, men att huvudmannen inte riktat något särskilt intresse mot lärarnas arbetssituation och behov av avlastning.

Rektorn analyserar lärarnas behov av avlastning utifrån det som framkommit i uppföljningen

Granskningen visar vidare att rektorn analyserar lärarnas arbetssituation och behov av avlastning utifrån det som framkommit i uppföljningen. I intervju med rektorn beskriver hen förvisso inte någon struktur eller planering för hur och när hen analyserar lärarnas arbetssituation. Rektorn berättar dock att hen utifrån det som framkommer i medarbetarenkäten och i samtalen med lärarna ges insikt i hur lärarnas arbetssituation ser ut. Hen har därigenom identifierat arbetsområden som lärarna upplever vara belastande. Det gäller bland annat arbetet med trygghet och studiero, stöd till elever under lektioner, arbetet med diverse rörelseaktiviteter så som orientering och skolkjogg samt kontakt med vårdnadshavare. Rektorn ger också exempel på att det pågår ett analysarbete avseende om vissa administrativa uppgifter kan utföras av andra än lärare. Rektorn beskriver också att hen utifrån de områden som identifierats prioriterat och fördelat vilka huvudsakliga ansvarsområden och arbetsuppgifter som omfattas av lärarassistentens och skolvårdens tjänst. Enligt rektorns beräkningar skulle skolan dock behöva ytterligare två heltidstjänster för att kunna möta lärarnas identifierade behov av avlastning.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla metoder för att systematiskt och kontinuerligt kartlägga lärarnas arbetssituation och behov av avlastning.

Granskningen visar att rektorns arbete med att följa upp lärarnas arbetssituation och eventuella behov av avlastning behöver utvecklas. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att kartläggning inte görs systematiskt på ett sätt som synliggör omfattning av arbetsuppgifter, arbetssituation och behov hos alla lärare. Rektorns uppföljning bygger i hög grad på att lärarna själva initierar en dialog med rektorn kring detta, under medarbetarsamtal eller i informella samtal löpande under läsåret. Detta medför en risk att rektorn inte får kännedom och kunskap om alla lärares upplevda arbetssituation och behov av avlastning.

Enligt skollagen ska rektorn särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn ansvarar för att på skolenhetsnivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Skolverket menar att för att huvudmän och rektorer ska kunna attrahera, rekrytera, behålla och utveckla lärare och annan personal, krävs att arbetet med

skolans kompetensförsörjning ingår som en del av det systematiska kvalitetsarbetet och att det är förankrat i hela styrkedjan.¹

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar arbetet med att systematiskt kartlägga och bedöma samtliga lärares arbetssituation innefattande omfattningen av deras arbetsuppgifter, deras upplevda behov av avlastning samt vilka arbetsuppgifter som kan utföras av andra än lärarna. Detta för att rektorn ska ges bättre kunskap om vilka lärare som behöver avlastning och med vilka arbetsuppgifter, för att kunna ägna mer tid åt undervisningsprocessen. Rektorn kan exempelvis genomföra kartläggningen i form av riktade frågeställningar under de årligen återkommande medarbetarsamtalen och genom planerade och strukturerade diskussioner individuellt och i lärararbetslagen.

Att rektorn systematiskt och kontinuerligt kartlägger lärarnas situation och behov är särskilt viktigt utifrån att såväl rektorn som lärarna upplever den läraravlastande personal som skolan har att tillgå som otillräcklig för att kunna möta alla lärares upplevda behov av avlastning. Kartläggningens resultat utgör ett centralt underlag för rektorns analyser av vilken typ av uppgifter som enligt skolförfattningarna kan utföras av andra än lärare samt i vilken mån dessa uppgifter kan tilldelas redan befintlig personal på skolan. Att identifiera vilka av dessa arbetsuppgifter som besparar lärarna mest tid är också ett viktigt underlag för att prioritera vissa typer av avlastande arbetsuppgifter framför andra.

Vidare rekommenderar Skolinspektionen att huvudmannen och rektorn utvecklar sin dialog om skolans behov av läraravlastande personal och hur kartläggningarna av lärarnas arbetssituation ska genomföras. Det kan exempelvis handla om ekonomiska, organisatoriska och arbetsrättsliga aspekter samt facklig samverkan.

Rektors organisering av arbetet på skolan för att läraravlastande tjänster ska bidra till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn organiserar arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. I detta arbete ingår att se till att de läraravlastande tjänsterna är anpassade till skolans arbetsorganisation och att det finns ett tydligt syfte med vad den läraravlastande personalen ska bidra till. Det finns arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen som är väl kända på skolan. Arbetet organiseras så att den läraravlastande personalens stöd till lärare blir så effektivt som möjligt och att den inte blir en belastning för lärarna. I detta

¹ Skolverket (2020). *Redovisning av uppdrag om att ta fram stödmaterial för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärare*. s. 6 f.

arbete ingår att se till att den läraravlastande personalen har rätt kompetens för att klara av sina arbetsuppgifter enligt tilldelad arbetsbeskrivning.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn i Rönnowskolan *i flera delar* organiserar arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. Granskningen visar bland annat att rektorn, som arbetsledare för den läraravlastande personalen, ger dem det stöd de är i behov av i sitt dagliga arbete. Rektorn säkerställer delvis också att den läraravlastande personalen har rätt kompetens. Rektorn ser till att personalen har relevant kompetens vid anställning, men behöver utveckla arbetet med att kontinuerligt kartlägga och tillgodose den läraravlastande personalens behov av kompetensutveckling. Granskningen visar vidare att rektorn i viss mån tydliggör den läraravlastande personalens syfte och arbetsuppgifter men inte fullt ut förankrar dessa bland personalen på skolenheten. Rektorn har, efter kontakt med Skolinspektionen i samband med granskningen, upprättat skriftliga arbetsbeskrivningar avseende den läraravlastande personalen. Dessa kan utgöra ett underlag i arbetet med att tydliggöra den läraravlastande personalens arbetsuppgifter, men behöver göras kända bland övrig personal på skolan.

Motivering

Rektorn ser till att den läraravlastande personalen ges stöd i sitt arbete

Granskningen visar att rektorn ser till att den läraravlastande personalen får stöd i sitt arbete. I intervjuer med såväl rektorn som lärarna och den läraravlastande personalen framgår det tydligt att rektorn är den läraravlastande personalens arbetsledare och den som de i första hand vänder sig till om de behöver stöd i sitt arbete. Den läraravlastande personalen beskriver att de för en tät dialog med rektorn och att rektorn på ett tydligt sätt stödjer dem i att lösa sina arbetsuppgifter när det uppstår problem. Den läraravlastande personalen ges också möjlighet till stöd av elevhälsans kompetenser, även om formerna för när och hur detta ska ske inte är formaliserat. Den läraravlastande personalen berättar att de exempelvis tar kontakt med specialpedagog för stöd i arbetet med olika elever, men att det inte finns någon organiserad samverkan mellan dem och elevhälsan.

Rektorn ser inte till att de läraravlastande tjänsternas syfte och arbetsuppgifter är tydligt förankrade bland skolans personal

Granskningen visar att rektorn i viss mån tydliggör den läraravlastande personalens syfte och arbetsuppgifter. Rektorn, den läraravlastande personalen och vissa lärare berättar att rektorn muntligt har informerat all personal på skolenheten om tjänsternas syfte, roller och arbetsinnehåll. Detta har exempelvis skett vid ett möte under föregående termin och vid uppstartsdagar under innevarande termin. Under

intervjun med lärarna berättar dock flera av dem att de inte har nåtts av någon sådan information.

Personalens uppfattning om vilket syfte och arbetsuppgifter den läraravlastande personalen har skiljer sig också åt. Såväl den läraravlastande personalen som lärarna berättar de att den läraravlastande personalens olika roller förvisso är tydliga för dem i de situationer där de samarbetar. Den läraravlastande personalen ger dock uttryck för viss osäkerhet, och delvis en annan bild, avseende tjänsternas syfte och arbetsuppgifter än den som rektorn säger sig ha tydliggjort. Vidare har vissa lärare uppfattningen att lärarassistenten uteslutande arbetar med lärarvikariat medan andra lärare har uppfattningen att lärarassistenten även bistår lärare med exempelvis konflikthantering mellan elever.

Det finns också oklarheter för lärarna kring när, hur och i vilka situationer som de kan ges avlastning av den läraravlastande personalen. Den läraravlastande personalen berättar att de ges arbetsuppgifter genom rektorn, genom elevhälsan och genom önskemål direkt från lärarna. De berättar att lärarna kan framföra sina behov av avlastning under de personalgemensamma mötena en gång i veckan, eller ta direktkontakt med den läraravlastande personalen. Lärarna uttrycker dock att det är otydligt för dem vilka arbetsuppgifter de kan be den läraravlastande personalen att bistå dem. Det är också otydligt för dem hur de ska gå tillväga för att förmedla sina behov av avlastning. Under intervjun med lärarna visar det sig också att denna ovisshet medför att det varierar i vilken mån lärarna framför sina behov av avlastning, och därmed också i vilken mån och med vilka arbetsuppgifter de avlastas.

Såväl lärarna som delar av den läraravlastande personalen uttrycker under intervjuerna önskemål om att tydliggöra den läraravlastande personalens arbetsuppgifter, och sprida dessa till skolenhetens övriga personal. Efter att Skolinspektionens genomfört de intervjuer som omfattats av granskningen har rektorn, tillsammans med lärarna, elevhälsan och den läraravlastande personalen, upprättat en skriftlig arbetsbeskrivning för lärarassistenten respektive skolvärden. Enligt rektorn har skriftliga arbetsbeskrivningar tidigare inte upprättats på grund av risken att förlora den flexibilitet som krävs för att de läraravlastande tjänsterna ska kunna möta verksamhetens behov.

Rektorn ser i viss mån till att den läraravlastande personalen har rätt kompetens

Granskningen visar att rektorn vid anställning ser till att kompetensen hos den läraravlastande personalen är relevant i förhållande till de arbetsuppgifter de ska utföra på skolan. Rektorn berättar att hen vid rekrytering av läraravlastande personal söker personer som har erfarenhet av att arbeta i högstadieskola och som har personliga egenskaper som är viktiga för de arbetsuppgifter de förväntas utföra. Däribland ingår att vara lugn och trygg som person och förmedla goda värderingar, eftersom en viktig del av syftet med tjänsterna är att bidra till trygghet

och studiero på skolan. Rektorn berättar vidare att hen i samband med rekrytering av läraravlastande personal säkerställer att de ges insikt i skolans regelverk och arbete. Ett exempel på detta är att hen i samband med rekrytering av skolvärden fört diskussioner om grunderna för arbetet med trygghet och trivsel, så som relevanta delar av skollagens krav, skolans ordningsregler och skolans kvalitetsarbete. Såväl lärarassistenten som skolvärden beskriver också att de är insatta i vilka befogenheter, rättigheter och skyldigheter de har i sitt arbete och att de har god insikt i skolans värdegrundsupdrag.

Granskningen visar samtidigt att det saknas strukturer för rektorns arbete med att kartlägga och tillgodose den läraravlastande personalens behov av kompetensutveckling. Rektorn berättar att hen tar reda på deras eventuella behov av kompetensutveckling genom medarbetarsamtalen och genom sin arbetsledande roll. Den läraravlastande personalen berättar dock att rektorn inte aktivt efterfrågar deras behov av kompetensutveckling utan att det är upp till dem själva att framföra önskemål i de fall de själva funnit någon kurs de skulle vilja gå. Den läraravlastande personalen berättar vidare att de förvisso ges kompetensutveckling genom att de deltar vid de studiedagar och föreläsningar som ges till lärarna, men att de inte getts någon riktad kompetensutveckling utifrån just deras roller och arbetsuppgifter.

Enligt rektorn har hen inte identifierat något aktuellt behov av kompetensutveckling hos den läraravlastande personalen. Den läraravlastande personalen själva ger dock exempel på att de har aktuella behov av kompetensutveckling kring exempelvis bemötande av elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, utifrån att arbeta med elever med sådana behov. De berättar att det inte finns någon struktur för att de ska ges kompetensutveckling kring detta, även om den läraravlastande personalen på eget initiativ kan vända sig till kuratorerna eller specialpedagogerna för att ges stöd kopplat till specifika elevers problematik.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver tydliggöra den läraravlastande personalens syfte och arbetsuppgifter för all personal på skolenheten.
- Rektorn behöver utveckla arbetet med att kartlägga och tillgodose den läraravlastande personalens behov av kompetensutveckling.

Rektorn behöver tydliggöra syfte och arbetsuppgifter

Granskningen visar att rektorn har informerat om den läraravlastande personalens syfte, roller och arbetsuppgifter men att dessa inte är förankrade hos skolenhetens personal. Av intervjuer med lärare och läraravlastande personal framgår behov av

att tydliggöra såväl syftet med och arbetsuppgifterna för den läraravlastande personalen, som när, hur och i vilka situationer som lärarna kan få avlastning.

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Av förarbetena till bestämmelserna i skollagen framgår bland annat att rektor har ansvar för personalens olika ansvarsområden (Prop. 2009/10:165 s. 253 f.)

Skolverket pekar på vikten av att det finns ett tydligt syfte med vad läraravlastande tjänster ska arbeta med och bidra till på skolan. Detta behöver vara väl förankrat bland både lärare och annan personalen för att lyckas med avlastning av lärares arbetsuppgifter.²

Skolinspektionen rekommenderar rektor att tydliggöra och förankra den läraravlastande personalens syfte och arbetsuppgifter hos all personal vid skolenheten. Efter att Skolinspektionens genomfört de intervjuer som omfattats av granskningen har rektor, tillsammans med lärarna, elevhälsan och den läraravlastande personalen, upprättat en skriftlig arbetsbeskrivning för lärarassistenten respektive skolvärden. Detta ser Skolinspektionen som en god inledande utvecklingsinsats som kan underlätta arbetet med att förmedla och förankra tjänsternas syfte och innehåll för all personal. Skolinspektionen rekommenderar att rektor utvecklar metoder för att fortlöpande säkerställa att den läraravlastande personalen har aktuella arbetsbeskrivningar, och för att all personal nås av information vid eventuella förändringar.

Vidare rekommenderar Skolinspektionen rektor att tydliggöra för all personal när, hur och i vilka situationer lärarna ska ges avlastning, så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

Rektor behöver kartlägga och tillgodose behov av kompetensutveckling

Granskningen visar att rektor vid anställning ser till att kompetensen hos den läraravlastande personalen är relevant i förhållande till de arbetsuppgifter de ska utföra på skolan, men att rektor inte aktivt och kontinuerligt kartlägger och tillgodoser deras behov av kompetensutveckling. Vid tiden för granskningen uppger rektor att hen inte heller identifierat några aktuella behov av kompetensutveckling hos den läraravlastande personalen. Den läraravlastande personalen berättar dock att de har behov av kompetensutveckling avseende bemötande av elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

² Skolverket (2020). *Redovisning av uppdrag om att ta fram stödmaterial för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärare*. s. 25.

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att lärare och annan personal vid skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling. Enligt läroplanen har rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan, ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att utveckla arbetet med att kontinuerligt kartlägga och tillgodose den läraravlastande personalens behov av kompetensutveckling utifrån de arbetsuppgifter de förväntas utföra. Det är särskilt viktigt att personalen har kompetens eller ges kompetens om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, exempelvis ADHD, för att de ska kunna möta denna elevgrupp korrekt.

Rektors arbete med att följa upp, utvärdera och analysera om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn följer upp och analyserar om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte. I detta arbete ingår att följa upp vilka arbetsuppgifter som utförs av läraravlastande personal och analysera om de bidrar till att lärare avlastas så att de kan ägna mer tid åt undervisningsprocessen. Uppföljningen sker i kontinuerlig dialog med lärarna.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* följer upp, utvärderar och analyserar om de läraravlastande tjänsterna bidrar till sitt syfte. Granskningen visar att rektorn följer upp vilka arbetsuppgifter den läraravlastande personalen utför. Rektorn följer i viss mån även upp och analyserar effekterna av den läraravlastande personalens arbetsinsatser, och om de bidrar till att avlasta lärarna så att de kan ägna mer tid åt undervisningsprocessen. Rektorns arbete med kartläggning och analys behöver dock utvecklas till att genomföras mer systematiskt, och kartläggningen behöver ske med högre delaktighet av personalen.

Motivering

Rektorn följer i viss mån upp och analyserar den läraravlastande personalens arbetsuppgifter och dess effekter

Granskningen visar att rektorn i viss mån följer upp och analyserar vilka arbetsuppgifter den läraravlastande personalen utför och om dessa bidrar till att avlasta lärarna. Såväl rektorn som den läraravlastande personalen berättar att rektorn ges god insyn i vilka arbetsuppgifter de utför genom att hen dagligen för

dialog med dem kring dessa. Rektorn beskriver också att hen genom det som framkommer i samtal med personalen och i uppföljning av elevernas kunskapsresultat ges en tydlig bild av vilka effekter de läraravlastande tjänsterna har. Rektorn berättar att hen utifrån sin uppföljning och analys identifierat att lärarna är nöjda med den läraravlastande personalens arbete och att de exempelvis upplever sig bli avlastade och få mer tid för undervisningen när lärarassistenten stödjer dem i klassrummet och när skolvärden hanterar konflikter som uppstår. Andra effekter som rektorn identifierat är att de läraravlastande tjänsterna bidrar till högre kvalitet och mer individanpassning i undervisningen samt hög trygghet i skolan bland eleverna.

Samtidigt visar granskningen att rektorns arbete med kartläggning och analys behöver utvecklas till att genomföras mer systematiskt, och att kartläggningen behöver ske med högre delaktighet av personalen. Såväl lärarna som den läraravlastande personalen beskriver att de inte varit delaktiga i någon uppföljning specifikt om hur den läraravlastande personalens arbete fungerar, eller av vilka effekter deras arbete har för lärarnas upplevelse av sin arbetssituation. Lärarna berättar att sådana diskussioner ibland förs spontant mellan rektorn och de lärare som har sin fysiska arbetsplats i närheten av rektorns, men att det inte förts någon strukturerad diskussion med sådant innehåll. Enligt såväl rektorn som lärarna ställer rektorn inte heller riktade frågor rörande den läraravlastande personalens insatser i samband med medarbetarsamtalen, i analyser av elevenkäter eller vid de utvärderingar som görs inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete i övrigt. Lärarna och den läraravlastande personalen ger exempel på att den läraravlastande personalen mer underförstått ses som en del av skolans höga trygghetsresultat.

I intervjuer med rektorn och lärarna ger de också exempel på omständigheter som motiverar ett mer strukturerat arbete med att analysera effekterna av den läraravlastande personalens insatser. Lärarna beskriver att antalet högstadielklasser på skolan ökat markant i och med den nya enhetsindelningen och att lärarassistentens tjänst i första hand, och nu till största del, utgörs av vikariesamordning. Detta har enligt lärarna medfört att lärarassistenten under innevarande läsår i betydligt lägre utsträckning än tidigare arbetar med arbetsuppgifter som avlastar dem i och kring undervisningen. Rektorn berättar också att ekonomiska neddragningar medfört att lärarnas identifierade behov av avlastning är större än vad den läraravlastande personalen har möjlighet att tillgodose.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att rektorn utvecklar arbetet med att, systematiskt följa upp och analysera i vilken mån de läraravlastande tjänsterna bidrar till avlastning för lärarna, så att de kan fokusera mer på undervisningsprocessen.

Av granskningen framgår att rektorn i dialog med personal ges en uppfattning om vilka effekter den läraravlastande personalens insatser ger, men att rektorns uppföljning och analys behöver genomföras mer systematiskt. Rektorns uppföljning bygger i hög grad på att lärarna själva initierar en dialog med rektorn kring detta, under medarbetarsamtal eller i informella samtal löpande under läsåret. Detta medför en risk att rektorn får en fragmentarisk bild av de olika insatsernas inverkan på lärarnas upplevelse av avlastning, och därmed ett begränsat underlag för prioriteringar av de insatser som ger bäst effekt.

Enligt skollagen ska rektorn särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn ansvarar för att på enhetsnivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att utveckla metoder för att planerat och strukturerat följa upp och analysera i vilken mån de läraravlastande tjänsterna bidrar till avlastning för lärarna, så att de i större utsträckning kan fokusera på undervisningsprocessen. I detta ingår också att göra personalen delaktiga i uppföljningen. Sådana metoder kan exempelvis utgöras av specifika inslag olika forum, så som i medarbetarsamtalen, och genom planerade och strukturerade diskussioner individuellt och i lärararbetslagen.

Att systematiskt följa upp och analysera effekterna av den läraravlastande personalens insatser kan ge rektorn ett bredare underlag i arbetet med att prioritera vilka arbetsuppgifter de ska tilldelas. Detta är av särskild vikt utifrån att såväl rektorn som lärarna upplever att lärarnas behov av avlastning är större än vad den läraravlastande personalen har möjlighet att tillgodose.

På Skolinspektionens vägnar

X Stina Johansson

Stina Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Stina Johansson

X Lena Johansson

Lena Johansson

Föredragande

Signerat av: Lena Johansson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Caroline Engskär och Robert Östberg deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/rektors-arbete-med-lararavlastande-tjanster-i-grundskolan-arskurs-7-9/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Rönnowskolan, med Kristianstads kommun som huvudman, har tidigare varit en F-9 skola men är från och med höstterminen 2020 en högstadieskola innefattande två skolenheter. I och med en omorganisering av skolstrukturen inrymmer Rönnowskolan nu samtliga högstadieelever i skolområdet, medan lägre årskurser förflyttats till en annan skola.

Granskningen är genomförd vid skolenheten Rönnowskolan H2, som omfattar årskurserna 8-9. Vid skolenheten finns cirka 275 inskrivna elever och 32 undervisande lärare. Näst intill samtliga lärare är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Skolenheten leds av en rektor.

Vid Rönnowskolan finns två heltidsanställda personer, en lärarassistent och en skolvärd, som i delar arbetar med läraravlastande arbetsuppgifter. Skolvärden tillträdde sin tjänst inför innevarande läsår medan lärarassistenten arbetat på skolan under ett flertal år. Enligt rektorn fördelas lärarassistentens och skolvärdens tjänster mellan de två skolenheterna utifrån aktuella behov, och cirka två tredjedelar av deras tjänster avser Rönnowskolan H2. Deras arbete leds och stöds av rektorn.

Enligt rektorn skiljer sig syftet med skolvärden och lärarassistenten delvis åt. De har olika ansvarsområden och deras arbetsuppgifter har olika inriktning, men de fördelar också arbetsuppgifter mellan varandra efter verksamhetens behov. Lärarassistentens tjänst syftar till att avlasta lärare i samband med undervisningen. Det kan exempelvis handla om konflikthantering eller att stödja elevers arbete när läraren genomför gruppindelningar, enskilda bedömningssamtal, nationella prov eller distansundervisning. Lärarassistentens tjänst innefattar också IT-ansvar, ansvar för att samordna enhetens behov av vikarier i de fall lärare är frånvarande eller sjuka. Hur stor del av tjänsten som utgörs av vikariesamordning varierar över tid, men rör sig enligt rektorn om cirka halva tjänsten sett över ett år. Syftet med skolvärdens tjänst är att skapa trygghet och trivsel för eleverna för skolan som helhet, även om tjänsten också innefattar att tillgodose några elevers behov av särskilt stöd i trä- och metallslöjd inom ramen för en särskild undervisningsgrupp. Skolvärden har ett särskilt ansvar för rastaktiviteter, för att anordna friluftsdagar och för skolcaféet, men används vid behov också som en extra vuxen i klassrum i de fall lärarassistenten är upptagen med andra arbetsuppgifter.

I detta beslut utgör ovannämnda tjänster underlag för Skolinspektionens bedömning av hur rektorn arbetar med läraravlastande tjänster och benämns som läraravlastande personal. Skolinspektionens granskning avser den del av skolvärdens och lärarassistentens arbete som avlastar lärarna med arbetsuppgifter som lärarna annars själva skulle ha utfört. Enligt granskningens avgränsningar innefattas därför inte arbetsuppgifter så som bemanning av skolcaféet, lärarsamordning eller lärarvikariat.

Bilaga 2: Författningsstöd

Bedömningsområde 1

Författningsstöd

2 kap. 9-10 §§ skollagen, 4 kap. 3-6 §§ skollagen och Lgr avsnitt 2.8 rektorns ansvar

Bedömningsområde 2

Författningsstöd

1 kap. 5 § 1-2 st. skollagen, 2 kap. 9-10 §§ skollagen, 2.kap. 34 § skollagen och Lgr avsnitt 2.1 Normer och värden samt 2.8 rektorns ansvar

Bedömningsområde 3

Författningsstöd

2 kap. 9-10 §§ skollagen, 4 kap. 3-6 §§ skollagen och Lgr avsnitt 2.8 rektorns ansvar

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver utveckla metoder för att systematiskt och kontinuerligt kartlägga lärarnas arbetssituation och behov av avlastning
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Rektorn behöver tydliggöra den läraravlastande personalens syfte och arbetsuppgifter för all personal på skolenheten.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 3: Rektorn behöver utveckla arbetet med att kartlägga och tillgodose den läraravlastande personalens behov av kompetensutveckling.
--

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 4: Rektorn behöver utveckla arbetet med att systematiskt följa upp och analysera i vilken mån de läraravlastande tjänsterna bidrar till att avlasta lärarna, så att de kan fokusera mer på undervisningsprocessen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: